

Redogörelse om Finlands anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen

15.5.2022

Rysslands invasion av Ukraina har inneburit en grundläggande förändring i Finlands och Europas omvärld och säkerhetspolitiska miljö. Internationella överenskommelser och gemensamma principer för Europas säkerhet hindrade inte ett krig från att bryta ut i Europa. I statsrådets redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön (2022:19) granskas förändringarna med avseende på säkerheten i vår omvärld och hur de påverkar Finland.

En anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) är en politisk process som grundar sig på artikel 10 i Nordatlantiska fördraget. Natos medlemsstater fattar enhälligt beslut om att anta en ny medlem. Nya medlemsstater ansluter sig till Nordatlantiska fördraget med fullskaliga rättigheter och skyldigheter. Som Natomedlem förbinder sig Finland till organisationens gemensamma riktlinjer. I Nato fattas beslut med enhällighet.

Medlemskap i försvarsalliansen Nato innebär att Finland skulle vara en del av Natos gemensamma försvar och omfattas av säkerhetsgarantierna enligt artikel 5 i Nordatlantiska fördraget. Det finska försvarets avskräckande effekt blir då betydligt större. I det fall att militära maktmedel riktas mot Finland som Natomedlem, kan Finland försvara sig med alliansens stöd enligt på förhand planerade och inövade arrangemang. Ett Natomedlemskap ger Finland möjlighet att vara med och fatta beslut om säkerhetspolitiska frågor som är centrala för Finland. Kombinationen av en stark nationell försvarsförmåga och Natomedlemskap är en trovärdig säkerhetslösning. Finlands försvarsförmåga och resiliens skulle också stärka Natos gemensamma försvar inom hela organisationens område.

Genom att ansluta sig till försvarsalliansen Nato stärker Finland sin egen säkerhet i den förändrade omvärlden. Finlands Natomedlemskap skulle stärka stabiliteten och säkerheten i Östersjöregionen och Nordeuropa. Tröskeln att använda militära maktmedel i Östersjöregionen och i Finlands närområden skulle bli högre.

Anslutningssamtalen förs om fem delområden. Dessa är politiska frågor, juridiska frågor, resursfrågor, informationssäkerhetsfrågor samt försvarsfrågor och militära frågor.

I och med ett Natomedlemskap förbinder sig Finland till Nordatlantiska fördraget, som är Natos grundfördrag, och till de styrdokument som fastställer organisationens verksamhet. Det viktigaste av dessa är Natos så kallade strategiska koncept, som fastställer organisationens kärnuppgifter och drar upp riktlinjer för det gemensamma försvaret, krishantering och den samarbetsbaserade säkerheten.

Natos budget för 2022 är cirka 2,5 miljarder euro. Alla medlemsstater deltar i den gemensamma budgeten. Budgeten består huvudsakligen av tre delar: en civil budget, en militär budget och programmet för säkerhetsinvesteringar. Den civila budgeten kommer att finansieras av anslag under utrikesministeriets moment i statsbudgeten. Övriga kostnader som Natomedlemskapet medför täcks av anslag under olika förvaltningsområdets moment i statsbudgeten.

Den årliga direkta merkostnaden för ett Natomedlemskap är uppskattningsvis 1–1,5 procent av Finlands försvarsbudget. Därtill kommer utgifter för deltagande i det kollektiva försvarets uppgifter i fredstid, multinationella förmågeprojekt, ledningssystem och beredskapskrav. Natos medlemsländer har tillsammans satt som mål att använda 2 procent av sin bruttonationalprodukt till försvaret. Utöver detta ska gränssäkerheten och försörjningsberedskapen ombesörjas. I och med Natomedlemskapet uppstår det också direkta kostnader för att sända personal till Natos högkvarter, till den militära kommandostrukturen och till andra strukturer. Antalet anställda som arbetar med Nato-ärenden vid Finlands representation vid Nato, utrikesministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet och Försvarsmakten måste höjas.

Grundlagen begränsar inte Finlands möjligheter att alliera sig militärt. Medlemskap i Nato innebär inte att skyldigheten att försvara landet, så som den definieras i grundlagen, utvidgas att gälla det gemensamma försvaret av hela Nordatlantiska fördragets område. Finlands lagstiftning bygger huvudsakligen på tanken om ett nationellt försvar, men lagstiftningen har under den senaste tiden utvecklats så att den stöder givande och mottagande av bistånd och annat internationellt samarbete. Detta innebär att Finlands lagstiftning är förenlig med Nato-skyldigheterna, men vid behov är det också möjligt att göra mindre ändringar i lagstiftningen efter att anslutningen trätt i kraft. Som medlem av Nato förbinder sig Finland inte bara till Nordatlantiska fördraget utan också till Natos internationella avtal om truppers och personalens ställning, informationssäkerhet och tekniska frågor. En medlemsstat i Nato kan inte hålla fast vid överenskommelser eller ingå nya som strider mot Nordatlantiska fördraget. En anslutning skulle inte påverka Ålands ställning, som grundar sig på internationella avtal, och Ålands ställning är inte heller ett hinder för medlemskap. Demilitariseringen respekteras och Finland är berett att försvara Ålands neutralitet med nödvändiga åtgärder. Nordatlantiska fördraget och avtalen om Ålands ställning står således inte i konflikt med varandra.

Finland har redan inom Natos Partnerskap för fred åtagit sig att, med stöd av ett avtal om informationssäkerhet och administrativa arrangemang, skydda säkerhetsklassificerade uppgifter som utbyts mellan Finland och Nato. Den finländska lagstiftningens förenlighet med Natos informationssäkerhetskrav har säkrats när Finland ingick avtalen om informationssäkerhet, så bedömningen är att det inte finns några betydande behov av att ändra lagstiftningen.

Finland fyller Natos försvarspolitiska och militära medlemskapskriterier. Som Natomedlem skulle Finlands försvar samordnas så att det blir en del av alliansens gemensamma försvar, vilket skulle innebära ett fullskaligt deltagande i planeringen och genomförandet av det kollektiva försvaret. Finland måste ha förmåga att anvisa trupper för att hjälpa ett annat Natoland och förmåga att ta emot andra Natoländers trupper i Finland. Det är viktigt för Finland att försvaret av Nordeuropa kan planeras som en helhet inom Nato.

Som Natomedlem deltar Finland i Natos försvarsplaneringsprocess. Finland skulle också delta i vissa separat överenskomna uppgifter i fredstid inom det gemensamma försvaret, till exempel bevakningen av Baltikums och Islands luftrum samt Natos snabbinsatsstyrkor. Finland kommer som medlem också att i större utsträckning delta i Natos övningsverksamhet, i Natos operativa planer och i de ledningsstrukturer och ledningssystem som dessa kräver. Finland skulle ansluta sig till Natos gemensamma luft- och missilförsvarssystem samt delta i utbytet av luft- och sjölägesbild och i ett fördjupat underrättelsesamarbete. Därtill skulle Finland i ännu högre grad delta i Natos civila beredskapssamarbete.

Samordningen av Finlands försvar med Natos gemensamma försvar kommer att genomföras stegvis efter att medlemskapet trätt i kraft.

Regeringen försäkrar att riksdagen och dess utskott kommer att kunna följa behandlingen av medlemskapsansökan och samtalen om anslutningen på nära håll.

Statsrådet föreslår att republikens president, i enlighet med 93 § 1 mom. i grundlagen, beslutar att Finland ansöker om medlemskap i Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) efter att riksdagen har hörts.